

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Královská obořa 233, 170 21 Praha 7, tel.: 02/33377204

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 32 z 23. 11. 2001

Nušlova cena za rok 2001 udělena

V úterý 27. listopadu 2001 v 18 hodin se v Planetáriu Praha uskuteční slavnostní předání Nušlovy ceny České astronomické společnosti za rok 2001 RNDr. Ladislavu Křivskému, CSc. z Astronomického ústavu Akademie věd České republiky. Laureát při této příležitosti přednese přednášku na téma „Od slunečních erupcí k pyramidám.“ Předání ceny i přednáška jsou přístupné veřejnosti.

Nušlova cena České astronomické společnosti je nejvyšší ocenění, které uděluje ČAS badatelům, kteří se svým celoživotním dílem obzvláště zasloužili o rozvoj astronomie. Je pojmenována po dlouholetém předsedovi ČAS prof. Františku Nušlovi (1867-1951). Česká astronomická společnost obnovila její udělování po padesátileté přestávce v r. 1999.

RNDr. Ladislav Křivský, CSc. se narodil 8.12.1925 v Praze. Vystudoval kosmickou fyziku na Přírodovědecké fakultě University Karlovy, kde také získal titul doktor přírodních věd. Promoval v r.1948. Po obhájení disertační práce „Vztah mezi kolísáním klimatu a sluneční činností“ mu byl na MFF UK udělen titul CSc.

Od r. 1948 pracoval ve Státním meteorologickém ústavu v Praze - Ruzyni v oboru synoptiky a letecké meteorologie. Při první příležitosti, která se mu naskytla, přešel k astronomii a to i za cenu určitých materiálních ztrát. Astronomii zůstal věrný i přesto, že vinou komunistickému režimu nebyl vždy uznáván tak, jak by si to jeho osobnost i jeho objevy zasloužily.

Od roku 1952 působil na Astronomickém ústavu ČSAV v Praze a později v Ondřejově ve slunečním oddělení. Za dobu svého působení v astronomii má publikováno přes 330 původních vědeckých prací a celou řadu monografií. Jsou doloženy více než 700 zahraničními citacemi, řadou ohlasů a využití. Mezi nejvýznamnější výsledky jeho celoživotní práce patří např. nalezení souvislosti mezi množstvím srážek ve střední Evropě a osmdesátiletým cyklem sluneční aktivity, doložení existence zdrojů X-emise nad erupcemi a jejich ionizační efekt na zemskou atmosféru, v r. 1972 podstatně doplnil chybnou interpretaci koronální exploze na Slunci snímané americkou stanicí Skylab na základě sledování rádiové emise.

Nejvíce času věnoval sluneční fyzice, a to především vzniku a vývoji sluneční aktivity. Publikované práce z tohoto oboru lze počítat na stovky, z nichž jednou z nejvýznamnějších je monografie "Solar proton flares and their prediction", která vyšla v r. 1977. Na základě jím získaných poznatků z této oblasti sluneční fyziky začal v r. 1978 vydávat týdenní předpovědi sluneční aktivity, které mají velký význam pro kosmonautiku, ale i pro řadu různých odvětví hospodářství. Významnou roli sehrál též při sledování a výzkumu jevů souvisejících, jakými jsou např. polární záře.

Vedle rozsáhlých teoretických znalostí je i vynikajícím pozorovatelem a má velké schopnosti syntézy. Díky tomu je i velmi významnou osobností při řešení problémů vztahů Slunce - Země. I zde publikoval řadu prací, mimo jiné byl spoluautorem třídílné publikace "Faktory sluneční geomagnetické aktivity v životním prostředí".

Velký význam sehrál též při hledání odborného zaměření lidových hvězdáren, neboť řada odborných slunečních programů, které na některých hvězdárnách běží dodnes, byla zahájena na jeho doporučení a často i pod jeho odborným vedením. Stál také u zrodu interdisciplinárního semináře "Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí", který dodnes každoročně probíhá v Úpici.

Za zmínku stojí i jeho objevy a úspěchy v dalších oborech, jako je např. meteorologie (teorie vlivu pádu planetek do oceánu na změnu klimatu Země), planetární astronomie (vysvětlení vzniku tvaru měsíčních kráterů), egyptologie (vysvětlení některých záhad kolem stavby egyptských pyramid na základě jeho pozorování Slunce).

Je i výborným popularizátorem. Napsal přes 500 populárních článků a přednesl nespočetné množství přednášek. Je autorem nebo spoluautorem řady knih, z nichž jmenujme alespoň "Slunce a život" a "Slunce z kosmického prostoru". Významnou mírou se též hlavně v dřívější době podílel na výchově mladých vědců.

Je členem několika vědeckých společností. Je spoluzakladatelem Československé bioklimatologické společnosti, kde pak řadu let pracoval v hlavním výboru. Nejvýznamnější úlohu ale sehrál v Československé, později České astronomické společnosti. Jejím členem je od r. 1945 a to jako člen sluneční sekce, kde také vyvíjel většinu své aktivity. Řadu let byl i jejím předsedou. Několik volebních období pracoval v Hlavním výboru ČAS.

Vzhledem k dlouholetému aktivnímu členství v České astronomické společnosti a jeho trvalé činnosti a vynikajícím výsledkům v oblasti astronomie, které dělají dobré jméno astronomii a České astronomické společnosti u nás i v zahraničí, byl dr. Křivský sluneční sekcí ČAS navržen na udělení ceny Františka Nušla.

RNDr. Eva Marková, CSc.
předsedkyně Sluneční sekce ČAS

Pavel Suchan
tiskový tajemník ČAS

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Archiv tiskových prohlášení lze najít na Internetu na adrese <http://www.astro.cz/cas/tisk.htm>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Štefánikova hvězdárna, Petřín 205, 118 46 Praha 1, tel.: 02/57320540, fax: 02/57325390, e-mail: suchan@observatory.cz.
